

NBÚ plánuje utajovanie informácií bez jasných pravidiel

(Združenie Občan a demokracia, 14.3.2003) - „**NBÚ plánuje utajovanie informácií bez stanovenia jasných pravidiel, čo ohrozí základné právo občanov na informácie**“.

Zhodli sa na tom zástupcovia mimovládnych organizácií, ktoré sa zaoberajú ochranou ľudských práv 13.3.2003 na štvrtkovom tzv. rozporovom konaní medzi predstaviteľmi Národného bezpečnostného úradu SR (NBÚ) a zástupcami verejnosti.

Predmetom rokovania bola hromadná pripomienka verejnosti k návrhu novely zákona o ochrane utajovaných skutočností. Hromadná pripomienka, ktorú podporilo vyše 600 občanov a organizácií, bola vznesená po tom, čo NBÚ zverejnil svoj úmysel zrušiť zoznamy utajovaných skutočností, ktoré v súčasnosti určujú pomerne jasné kritériá toho, čo môže a čo nemôže byť utajované. NBÚ navrhuje nahradiť zoznamy utajovaných skutočností všeobecnými „oblasťami“. Na rokovaní neprišlo k zhode stanovísk zástupcov verejnosti a NBÚ.

Zástupcovia NBÚ trvali na zámere zrušiť taxatívne zoznamy utajovaných skutočností. Podľa ich názoru zrušenie zoznamov prispeje k celkovému zníženiu počtu utajovaných informácií v Slovenskej republike. Zástupcovia NBÚ uviedli, že možnosť utajovania informácií by mala byť pružnejšia, pretože v krízových prípadoch môže vzniknúť potreba utajiť aj informácie, ktoré sa nenachádzajú v zoznamoch utajovaných skutočností.

Zástupcovia verejnosti poukázali na súčasné znenie zákona, ktoré v žiadnom prípade neukladá povinnosť utajiť všetky informácie uvedené v zozname utajovaných skutočností, ale len tie, ktoré je naozaj potrebné chrániť vzhľadom na záujmy Slovenskej republiky. Utajovanie nadmerného počtu informácií je spôsobené nesprávnym pochopením znenia zákona zo strany úradov.

Zástupcovia verejnosti a mimovládnych organizácií zaoberajúcich sa ochranou ľudských práv tiež poukázali na veľký subjektivismus a svojvôľu, ktoré do rozhodovania o utajovaní informácií vnesie navrhované znenie novely. Podľa zástupcov verejnosti nebude po zavedení všeobecných a vágnych „oblastí“ možné jasne vysloviť, či bola informácia utajená v súlade so zákonom. Naruší sa tým základný princíp práva na informácie „čo nie je tajné, je verejné“. Ani samotné úrady totiž nebudú vedieť vzhľadom na vágnosť „oblastí“ presne určiť, čo môžu a čo nemôžu utajiť. Po prijatí navrhovanej novely by jedine NBÚ mohol autoritatívne rozhodovať o tom, čo môže byť utajované.

Na margo potreby pružného utajovania informácií v krízových situáciách, ktorú deklaroval NBÚ, zástupcovia verejnosti uviedli, že takáto ochrana je možná aj bez zrušenia zoznamov utajovaných skutočností. Podľa zástupcov mimovládnych organizácií zaoberajúcich sa ochranou ľudských práv návrh novely neumožňuje predvídať postup štátnych orgánov a teda nenapĺňa základnú požiadavku, ktorú musí spĺňať každý právny predpis. Navrhované znenie môže tiež spôsobiť porušovanie práva občanov na informácie a navyše umožní utajenie informácií, ktorých zverejnenie by mohlo byť pre úrad nepríjemné.

Keďže neprišlo k zhode stanovísk a rozpor nebol odstránený, pripomienky verejnosti musí NBÚ predložiť na prerokovanie legislatívnej rade vlády.